

KI-lekse 2: Gjett neste ord

For hele familien, egner seg fra 1.–7. trinn · ca. 15 minutter · rundt bordet, i bilen eller på tur — uten skjerm

KI-leksene henger sammen (2 av 4): I lekse 1 fant dere KI-en rundt dere. Her ser dere hvordan en språkmodell arbeider, ved å gjøre det samme selv. I lekse 3 bruker dere den forståelsen til å undersøke om KI-en har rett, og i lekse 4 lager dere familiens egne kjøreregler.

Til deg som er voksen

Chatboter som ChatGPT gir flytende, velformulerte svar, og det er lett å tenke at det ligger forståelse bak. Framgangsmåten er enklere enn den ser ut, og den kan demonstreres uten teknisk utstyr.

Modellen skriver ikke setninger slik vi gjør, ut fra noe den vil si. Den beregner hvilket ord som er mest sannsynlig etter ordene som allerede står der, ett ord om gangen, ut fra mønstre i svært store tekstmengder den er trent på. Den har ingen oppfatning av hva som er sant. Den gjetter, og den gjetter ofte godt.

Denne leken lar familien gjøre det samme, i sakte fart. Underveis blir to ting synlige: hvorfor modellene ofte treffer, og hvorfor de ikke uten videre kan stoles på.

Dette trenger dere

Ingenting. Eventuelt et ark til å notere setninger dere vil huske.

Slik gjør dere det

Runde 1 — Gjetter vi likt? (ca. 3 min)

En voksen begynner på en setning og stopper: «*I dag skal vi ...*» På tre sier alle samtidig ordet de tror kommer. Prøv flere: «*Til bursdagen min ønsker jeg meg ...*», «*Været i morgen blir ...*», «*Nå må dere huske å ...*»

Snakk om det: Sa flere det samme? Grunnen er at vi har hørt svært mange setninger og vet hva som pleier å følge. En språkmodell gjør det samme, men har «lest» langt flere setninger enn oss.

Runde 2 — Det mest sannsynlige ordet (ca. 4 min)

Bygg en setning sammen, ett ord per person rundt bordet, med én regel: velg alltid det vanligste, mest forventede ordet. Start for eksempel med «Hunden ...». Resultatet blir en korrekt og forutsigbar setning.

Snakk om det: Slik skriver modellen når den holder seg til det sannsynlige — språklig riktig, uten særpreg. Kjenner dere igjen tonen fra chatboter?

Runde 3 — Det uventede ordet (ca. 4 min)

Samme lek, ny regel: velg av og til et ord som ikke er ventet. «Hunden spiste ... en trampoline.» Setningene blir mer overraskende, og av og til uforståelige.

Snakk om det: KI-verktøy har en innstilling som styrer nettopp dette — hvor stor sjanse modellen har for å velge et mindre sannsynlig ord. Den kalles ofte *temperatur*. Settes den høyt, blir teksten mer original og mindre pålitelig.

Runde 4 — Når vi ikke vet noe (for de eldste, ca. 4 min)

Bygg først én setning om noe familien kan godt: laget, hytta, kjæledyret, nabolaget. Bygg så én setning om noe ingen av dere vet noe om — et smalt tema, f.eks hva kommunevåpenet til en kommune dere ikke kjenner, forestiller. Legg merke til hva som skjer: dere må finne på noe, og setningen ser like troverdig ut som den forrige.

Si gjerne: «Det vi gjorde nå, gjør KI-en også. Når den har lite å gjette ut fra, finner den på noe, og det ser like sikkert ut som når den har rett. Det kalles hallusinasjon.»

Snakk om det etterpå

- **Hvordan klarte vi å gjette hverandres ord?** Vi kjenner mønstrene i språket fordi vi har hørt mye. Modellen har «lest» mer.
- **Hvis modellen bare gjetter, hvorfor virker den så sikker?** Fordi svaret alltid kommer i hele, korrekte setninger. Formen er like sikker enten innholdet stemmer eller ikke.
- **Når gjetter den dårligst?** Om temaer det er skrevet lite om: smale fagfelt, lokale forhold, helt ferske hendelser — og om oss selv. Det er også en grunn til at modellene er svakere på norske forhold enn på det som er grundig beskrevet på engelsk.

Godt å vite (for den voksne)

Er det virkelig så enkelt? I prinsippet ja. Verktøyene kalles språkmodeller, og de er trent ved å øve svært mange ganger på å forutsi neste ord i tekst fra internett og bøker.

Betyr det at KI-en er dum? Nei, men den gjør noe annet enn oss. Den har ikke kunnskap, meninger eller noen oppfatning av hva som er sant. Den lager tekst som ligner på tekst skrevet av noen som visste. Ofte blir resultatet riktig. Modellen merker ikke selv forskjellen, og derfor må vi kontrollere. Det gjør dere i lekse 3.

Vil du lese mer? [Slik virker KI](#) på kiforskolen.no forklarer hvordan modellene trenes, og i [begrepsordlisten](#) kan dere slå opp ord som «hallusinasjon».

I dag skal vi ...

Hva tror du kommer etterpå?

bade

spise

fly

Større ord = et mer sannsynlig gjett

En språkmodell velger neste ord ut fra mønstre den har sett før.